

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Факультет реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи
Кафедра спеціальної педагогіки та спеціальної психології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Особливості розвитку мимичної та артикуляційної моторики у дітей молодшого шкільного віку зі стертою формою дизартрії

Виконала студентка групи СОБ-4
спеціальності 016 Спеціальна освіта
Каптьол Оксана Олександрівна
Керівник: Жадленко І. О.
Рецензент: Шевченко Ю. М.
Нормоконтроль _____ Ю. В. Ключкова

Запоріжжя

2020 р.

РЕФЕРАТ

Бакалаврська робота: 41 с., 4 табл., 1 рис., 44 джерела.

Об'єкт дослідження: розвиток мимічної та артикуляційної моторики у дітей молодшого шкільного віку зі стертою формою дизартрії.

Мета роботи: теоретично обґрунтувати особливості розвитку мимічної та артикуляційної моторики, провести діагностичне дослідження, щодо виявлення стану мимічної та артикуляційної моторики у дітей молодшого шкільного віку зі стертою формою дизартрії.

Методи дослідження: теоретичні, емпіричні, статистичні.

На звуковимовну сторону мовлення впливає стан розвитку мимічної та артикуляційної моторики. Артикуляційна та мимічна база в онтогенезі формується до п'яти років. У дітей зі стертою формою дизартрії відмічаються особливості мимічної та артикуляційної моторики, які негативно впливають на розвиток їхнього мовлення та всіх психічних функцій. Ці особливості виражаються у важкості переключення з одного руху на інший, труднощах утримання заданої артикуляційної або мимічної пози, синкінезіях, девіаціях язика, треморі, гіперсалівації, зниженні об'єму правильно виконаних рухів.

Тому, для розвитку мимічної та артикуляційної моторики у дітей з мінімальними дизартричними проявами необхідно проводити комплекс артикуляційно-мимічної гімнастики.

ПОРУШЕННЯ АРТИКУЛЯЦІЙНОЇ ТА МІМІЧНОЇ МОТОРИКИ,
МОЛОДШИЙ ШКІЛЬНИЙ ВІК, СТЕРТА ФОРМА ДИЗАРТРІЇ,
АРТИКУЛЯЦІЙНО-МІМІЧНА ГІМНАСТИКА.

ВСТУП

Актуальність дослідження. Нині кількість дітей з мовленнєвими порушеннями постійно збільшується. Сучасний розвиток спеціальної педагогіки, логопедії, логопсихології, різнохарактерність та багатобічність мікропроявів порушень у дітей зі стертою формою дизартрії визначають не тільки особливості логопедичної роботи з подолання порушень звуковимови у таких дітей, а й відзначають проблему розвитку артикуляційної та мимічної моторики при даному мовленнєвому порушенні.

Деякі дослідники, які вивчали питання подолання порушень при стертій формі дизартрії, О. Вінарська, Т. Волосовець, В. Кісельова, О. Кутепова та інші, підкреслюють, що мовленнева моторика включає в себе два аспекти – мимічну та артикуляційну моторику [8; 9; 20].

Проблемою формування артикуляційної та мимічної моторики у дітей зі стертою формою дизартрії з метою розвитку мовлення та профілактики порушень звуковимови займалися українські та зарубіжні науковці: О. Архіпова, Л. Белякова, О. Вінарська, Н. Волоскова, Г. Гуровець, Л. Дідкова, В. Друзь, І. Кареліна, С. Конопляста, В. Кісельова, Л. Лопатіна, Р. Мартинова, О. Мастюкова, Ю. Рібцун, Є. Соботович, Т. Філічева, М. Фомічева [3; 6; 11; 13; 15; 41].

Об'єкт дослідження: розвиток мимічної та артикуляційної моторики у дітей молодшого шкільного віку зі стертою формою дизартрії.

Предмет дослідження: особливості розвитку мимічної та артикуляційної моторики у дітей молодшого шкільного віку зі стертою формою дизартрії.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати особливості розвитку мимічної та артикуляційної моторики, провести діагностичне дослідження, щодо

виявлення стану м'якої та артикуляційної моторики у дітей молодшого шкільного віку зі стертою формою дизартрії.

Завдання дослідження:

1) Вивчити та проаналізувати науково-методичну та психолого-педагогічну літературу з даної теми;

2) Визначити особливості розвитку м'якої та артикуляційної моторики у дітей молодшого шкільного віку зі стертою формою дизартрії;

3) Провести діагностичне дослідження та охарактеризувати сформованість м'якої та артикуляційної моторики у дітей молодшого шкільного віку зі стертою формою дизартрії;

Методи дослідження:

- теоретичні: аналіз психологічних, педагогічних та логопедичних джерел, методичних посібників для визначення стану і теоретичного обґрунтування досліджуваної проблеми; систематизація наукових фактів; узагальнення актуальних питань з теми; порівняння отриманих результатів дослідження;

- емпіричні: спостереження, бесіди, тестування дітей зі стертою формою дизартрії;

- статистичні: кількісна та якісна обробка даних .

Методологічне підґрунтя дослідження складають:

- вчення про сутність онтогенезу в домовленнєвий та ранній мовленнєвий періоди (О. Жаборюк).

- вчення про особливості прояву стертої форми дизартрії (О. Архіпова).

- вчення про психолого-педагогічні особливості дітей зі стертою формою дизартрії (В. Кісельова, С. Конопляста, Р. Мартинова).

- вчення про прояви стертих дизартрій та методи їхньої діагностики (О. Соботович).

- вчення про диференційну діагностику дислалії та мінімальних проявів дизартрії (Ю. Рібцун).

Дослідження проводилося на базі Запорізької загальноосвітньої школи I – III ступенів № 66.

Бакалаврська робота складається зі вступу, 2 розділів, списку використаних джерел.

ВИСНОВКИ

У бакалаврській роботі нами були розглянуті особливості розвитку мімичної та артикуляційної моторики у дітей молодшого шкільного віку зі стертою формою дизартрії.

Стерта дизартрія – це порушення мовлення центрального генезу, яке характеризується комбінаторністю розладів мовленнєвої діяльності: артикуляції, дихання, голосу, міміки та просодичної сторони мовлення.

Мімична моторика – це рухи мімичних м'язів обличчя. Міміка – це рухи обличчя, які виражають внутрішній та емоційний стан людини.

Артикуляційна моторика – це сукупність зкоординованих рухів органів мовленнєвого апарату.

Діти молодшого шкільного віку зі стертою формою дизартрії мають виражені порушення мімичної та артикуляційної моторики, що призводять до порушення вимовної сторони мовлення. Також діти з мінімальними дизартричними проявами мають особливості вищих психічних функцій, що в поєднанні з порушенням звуковимови перешкоджає нормальному функціонуванню мовного інтелекту.

Розвиток артикуляційно-мімичної моторики починається від народження, але знаходиться на рівні рефлексів, наприклад, притискання передньої частини язика до твердого піднебіння, витягування губ вперед з напруженням колового м'язу рота. А в онтогенезі ця база формується до п'яти років.

Дослідження ми проводили на базі Запорізької загальноосвітньої школи І – ІІІ ступенів № 66. У дослідженні взяли участь 5 дітей зі стертою формою дизартрії.

Для дослідження нами було адаптовано методику Ю. Рібцун «Вивчення моторної функції дітей з загальним недорозвитком мовлення» з якої ми взяли

завдання для визначення особливостей мимічної та артикуляційної моторики дітей зі стертою формою дизартрії. Під час виконання вправ у дітей відмічалися такі особливості: зменшення часу утримання артикуляційної пози, труднощі переключення з одного руху на інший, мала кількість правильно виконаних рухів, нечіткість та змазаність виконуваних рухів, аритмічність, зниження амплітуди рухів, синкінезії, гіперсаливація, девіації, знижений тонус м'язів обличчя, амімічність обличчя, згладженість носо-губних складок, швидка втомлюваність м'язів. Тому, при функціональних навантаженнях знижується якість артикуляційно-мимічних рухів.

На основі отриманих результатів нами були виявлені середній та низький рівні розвитку артикуляційної та мимічної моторики у дітей молодшого шкільного віку зі стертою формою дизартрії.

Також, нами були розроблені методичні рекомендації для батьків дітей з мінімальними дизартричними порушеннями, щодо розвитку мимічної та артикуляційної моторики. В рекомендаціях запропоновані вправи для проведення артикуляційно-мимічної гімнастики.

Отже, на основі вищезазначених результатів ми можемо стверджувати про те, що діти молодшого шкільного віку зі стертою формою дизартрії мають виражені особливості розвитку мимічної та артикуляційної моторики, які негативно впливають на розвиток їхнього мовлення та всіх психічних функцій. Тому, щоб виробити більш координовані та цілеспрямовані рухи треба проводити логопедичну роботу, а саме артикуляційно-мимічну гімнастику.